

Thematisch overzicht van schriftelijke reacties van geraadpleegde organisaties

1 Vroegtijdige signalering en preventie	
Bij bepaalde vormen van agressie is de aard van het probleemgedrag tijdens de adolescentie en volwassenheid reeds op heel jonge leeftijd in te schatten. (Moffit, 2002). Daarom is een vroege signalering, adequate diagnose en een gerichte behandeling door het systeem om het kind heen nodig.	Rentray
ZAT's zijn, mits goed toegerust, in staat 100% van de kinderen en jongeren in de leerplichtige leeftijd te monitoren, problematiek tijdig te signaleren en zo nodig op uiterst korte termijn te verwijzen naar professionele hulp. Deze beleidsontwikkeling zou verder geïntensiveerd kunnen worden.	Trimbos
Op dit moment zijn effectieve preventieprogramma's die leiden tot minder problemen bij jeugdigen beschikbaar. Zo zijn er studies die laten zien dat preventieve of vroegtijdige interventies onder hoogrisicogezinnen kosteneffectief zijn en onder andere tot minder schooluitval leiden. Een voorbeeld is de langetermijnstudie door Olds en collega's, die aangaf dat prenataal begonnen zorg totdat het kind twee jaar was, tot significant minder schooluitval vijftien jaar later leidde. De frictie echter tussen het aantal deelnemers aan preventieprogramma's enerzijds en de prevalentie van de problematieken die hiermee voorkomen kunnen worden anderzijds, is op dit moment nog uitermate groot. Er is beleid ingezet om de verdere implementatie en disseminatie van deze programma's te realiseren. Ook dit beleid zou geïntensiveerd kunnen worden.	Trimbos
Individuele zorg en ondersteuning (in onderwijs, zorg, arbeid en wonen) moet erop zijn gericht de participatie van personen met autisme in de maatschappij te bevorderen. Indien mensen met autisme deze zorg en ondersteuning niet krijgen, zullen zij eerder terechtkomen bij instellingen voor intensievere zorg (intramuraal).	NVA
De kern van veel problemen op latere leeftijd ligt in de eerste levensjaren. Veel problemen ontstaan doordat een kind geen mogelijkheid krijgt om zich veilig te hechten aan een betekenisvolle volwassene. Een kind heeft geborgenheid nodig om emotioneel te groeien, te leren delen en grenzen te kennen. Veilige hechting vormt de basis voor een evenwichtige groei naar volwassenheid.	Actiz
Een ander voorbeeld van het belang van een goede start is de taalontwikkeling. Kinderen die met een taalachterstand in de Nederlandse taal instromen op de basisschool, halen die achterstand meestal niet meer in, waarmee zij hun doorstroom naar vervolgopleiding en kansen op de arbeidsmarkt verkleinen.	Actiz
Veel problemen zijn voorspelbaar vanuit de omgeving en levensomstandigheden (wijk en gezin) waarin kinderen opgroeien. Veel problemen zijn bekend: arme kinderen zitten minder vaak op sport, muziekles of scouting dan rijkere kinderen. Dat is ongewenst, want de ontwikkeling van een kind wordt steeds meer bepaald door activiteiten in hun vrije tijd.	Actiz
De preventieve jeugdgezondheidszorg kan een belangrijke bijdrage leveren aan de gezondheidsproblemen met als oorzaak ongezond gedrag. ActiZ wil dan ook een pleidooi houden voor versterking van de preventie gericht op het beïnvloeden van ongezond gedrag van lage sociaal-economische risicogroepen.	Actiz
Preventie van overgewicht, depressie, overmatig roken en drinken, en verslaving staat nog niet goed op de kaart voor kinderen en jeugdigen uit groepen met het grootste risico. Hiervoor is gedegen onderzoek nodig. Voorwaarden voor een succesvol preventief traject bestaan uit zowel versterking met nieuwe methoden en technieken als het vergroten van de capaciteit van basisvoorzieningen waar alle ouders en kinderen komen: huisart, verloskunde, kraamzorg, jeugdgezondheidszorg, peuterspeelzalen en onderwijs. Verbeterde samenwerking in de Centra voor Jeugd en Gezin kan veel problemen voorkomen en de kansen van kinderen vergroten, <i>maar</i> daarvoor is voldoende menskracht nodig en meer kennis en vaardigheden over de mogelijkheden	Actiz

<p>van gedragsveranderingen van lage SES-groepen. De <i>laagdrempeligheid</i> van de CJG's moet <i>gegarandeerd</i> worden, want juist voor deze gezinnen is face-to-face-contact belangrijk.</p>	
<p>ActiZ onderschrijft het belang van <i>evidencebased werken</i>, op basis van een bewezen effectieve aanpak. Een voorbeeld daarvan is Triple P, een positief opvoedingsondersteunend programma dat ouders helpt om emotionele gedragsproblemen bij kinderen te voorkomen en te verminderen. Dit programma legt een wetenschappelijke basis onder het preventieve werk en versterkt het werkplezier van de professionals. Ouders leren positief opvoeden volgens de methode Triple P behelst: een positief contact opbouwen met het kind, goed gedrag bij kinderen bevorderen, kinderen nieuwe dingen leren, zorgen dat kinderen beter luisteren, duidelijk en consequent reageren op ongewenst gedrag, maatregelen gebruiken die echt werken en meer genieten van het opvoeden! ActiZ pleit dan ook voor <i>landelijke invoering</i> van dit programma, zodat alle ouders er profijt van kunnen hebben.</p>	ActiZ
<p>Vroegtijdig signaleren en tijdige en snel ingrijpen kan in veel gevallen voorkomen dat problemen of stoornissen escaleren. Daarbij staat het versterken van de zelfredzaamheid en het zelfplossende vermogen van gezinnen voorop.</p> <p>Voorbeelden:</p> <p><i>Baby extra:</i> De moeder-baby interventie (MBI) leert moeders met een postnatale depressie meer sensitief te reageren op haar kind waardoor de interactie tussen moeder en kind verbetert. Hierdoor wordt het risico op een latere psychische stoornis bij het kind verkleind. Twee thuiszorgorganisaties werken op dit moment met deze interventie bij wijze van experiment.</p> <p><i>Thuisbegeleiding:</i> De WMO biedt mogelijkheden voor zorg aan kwetsbare gezinnen. Thuisbegeleiding helpt gezinnen met jonge kinderen die de grip op hun leven kwijt zijn, of in een sociaal isolement terecht dreigen te komen door problemen van psychiatrische, relationele of financiële aard, werkeloosheid, opvoedingsproblemen, huiselijk geweld of verslaving. Primair is de hulp gericht op de inrichting van het dagelijks leven waar rust en regelmaat heerst. Thuisbegeleiding is laagdrempelige hulpverlening voor kwetsbare gezinnen die geleverd wordt door gezinsverzorgenden van thuiszorgorganisaties die hiervoor speciaal zijn opgeleid. Of het product daadwerkelijk afgenomen wordt is <i>afhankelijk van gemeentelijk beleid</i>.</p> <p><i>Voorzorg:</i> voorzorg is bestemd voor de hoog-risico-groep van alleenstaande tienermoeders met weinig opleiding en een laag inkomen, die te kampen hebben met psychiatrische problematiek of middelengebruik en negatieve jeugdervaringen. Het programma bestaat uit huisbezoeken door ervaren en getrainde jeugdverpleegkundigen van het consultatiebureau, beginnend halverwege de zwangerschap en doorlopend tot 1,5 jaar na de geboorte. Het programma komt uit Amerika en is daar succesvol: minder gezondheidsproblemen rond de bevalling, minder kindermishandeling en verwaarlozing, minder 'eerstehulpbezoeken' door ongelukjes, betere schoolprestaties, minder asociaal gedrag in de pubertijd. Ook moeders doen het beter en kunnen in hun eigen levensonderhoud voorzien. De eerste resultaten in Nederland zijn succesvol.</p> <p><i>Steun en stut:</i> Ouders met een lichte verstandelijke beperking zijn vaak niet in staat om zonder hulp een kind op te voeden; zij hebben structureel hulp nodig bij het dagelijks leven waarop ze kunnen toevoegen. Met andere woorden: goede hulp die gedurende een langere periode beschikbaar blijft, zal grotere problemen op latere leeftijd voorkomen.</p>	ActiZ

<p><i>Kinderen met een handicap</i>: Een goed voorbeeld in dit verband is het project Vroeg, Voortdurend en Integraal (VVI). In het experiment VVI bouwen regionale thuiszorgorganisaties met hun partners projectmatig aan een netwerk van vroege signalering, diagnostiek, trajectbegeleiding, preventieve gezinsondersteuning en samenhangende arrangementen van onderwijs en zorg t.b.v. (gezinnen met) kinderen met een ontwikkelingsachterstand.</p>	
<p>Kinderen uit de lage sociaal-economische statusgroepen (SES) hebben grotere kans op ziekte en achterstand in hun ontwikkeling die hun maatschappelijke participatie bemoeilijken. De bestaande interventies gericht op gedragsverandering zijn ontoereikend voor deze groepen. Versterking van de basis met kennis en kunde en menskracht is essentieel, vooral in wijken met veel problemen.</p> <p>ActiZ vraagt de SER om in zijn advies specifiek aandacht te besteden aan preventie en interventie voor kinderen in achterstandsituaties, omdat kinderen uit lage SES-groepen de grootste kans lopen op ontwikkeling- en gezondheidsachterstanden, die hun maatschappelijke participatie in de weg staan.</p>	ActiZ
<p>Naar onze mening vallen de jongeren die geen aangewezen arbeidshandicap hebben hier tussen wal en schip. Zij hebben vaak wel grote belemmeringen om aan het werk te gaan en te blijven, maar kennelijk niet groot genoeg om aanspraak te maken op ondersteuning. Het is van groot belang deze jeugd, dus de jongere met ontwikkelings- en gedragsstoornissen ongeacht of ze wel of geen uitkering krijgen, vroeg te empoweren, hun focus te verleggen naar werk en hun het gevoel te geven dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor hun toekomst. Deze doelgroep heeft nu het kenmerk minder zitvlees te hebben, wat schooluitval van deze jongeren niet ten goede komt. Wanneer jobcoaching eerder wordt ingezet en de focus op werk vergroot wordt, dan kan veel ellende op later moment voorkomen worden. Hier zou, in het kader van participatie voor iedereen, een gedegen oplossing in kunnen liggen.</p>	Boaborea
<p><i>Preventie van probleemverergering bij multiprobleemjongeren</i></p>	
<p>Wij constateren dat een deel van de kinderen en jongeren in onze samenleving onder bijzonder moeilijke omstandigheden leeft (bijv. een vader of moeder met psychiatrische of verslavingsproblematiek; zelf mishandeling, misbruik, of partnergeweld tussen ouders meemaken). Er is steeds meer evidentie dat deze omstandigheden bijdragen aan het ontstaan en voortduren van gedragsproblematiek.</p>	Trimbos
<p>Voor de groep van dakloze jongeren ontbreken de basisvoorwaarden op het terrein van huisvesting, financiën en goede begeleiding.</p>	Federatie Opvang
<p>Gedragsstoornissen hebben, zeker onbehandeld, een zekere taaiheid, die, zoals we eerder aangaven, tot uitval uit school en arbeid predisponeren. Daarnaast gaan (met name externaliserende) gedragsstoornissen vaak gepaard met andere (maatschappelijk lastige en dure) problemen, zoals alcohol- en middelengebruik, geweld, delinquentie en vandalisme. Voor de gesignaleerde problemen (schooluitval, gedragsproblematiek) zijn preventieprogramma's beschikbaar die effectief zijn gebleken.</p>	Trimbos
<p>Over het algemeen is het aanbod niet toegesneden op dakloze jongeren, die het vertrouwen kwijt zijn in instanties.</p>	Federatie Opvang
<p><i>Preventie van probleemverergering bij vroegtijdig schoolverlaten</i></p>	
<p>Schooluitval, gedragsproblemen en in aanraking komen met justitie is bij mensen met autisme vooral het gevolg van gebrek aan zorg en ondersteuning op maat, waardoor de persoon met autisme letterlijk 'ontspoor'.</p>	NVA

2 Vraaggericht werken	
<p>De verschillende regelingen bevatten mechanismen die het gebruik ervan doen toenemen. Een meer integrale benadering vanuit het perspectief van de cliënt en zijn ondersteuningsbehoefte zou beter zijn.</p> <p>Toelichting: Wat een bepaalde regeling of voorziening kan bieden, is afhankelijk van de systeemtechnische afbakening en niet per se gebaseerd op wat de gebruiker van die voorziening nodig heeft. Dat leidt ertoe dat in veel gevallen gebruikgemaakt moet worden van verschillende regelingen of voorzieningen, die elk slechts voorzien in een beperkt deel van de ondersteuningsbehoefte van de cliënt. De cliënt ervaart daardoor een grote beleidsversnippering doordat hij met verschillende organisaties en instanties te maken krijgt, verschillende indicaties moet ondergaan en een divers ondersteuningsaanbod krijgt. Dit leidt ertoe dat het ondersteuningsaanbod dat de cliënt krijgt, vaak groter of anders is dan wat hij nodig heeft. Dit werkt afhankelijkheid van de verschillende regelingen en daarmee de bedoelde medicalisering in de hand.</p>	CG-Raad
<p>Een indicatie moet niet worden beperkt door de reikwijdte van de regeling of voorziening waarbinnen de indicatie valt. Op dit moment is dit wel het geval. In plaats daarvan moet de indicatie erop gericht zijn om de specifieke ondersteuningsbehoefte van de client samen met de cliënt zelf in kaart te brengen. Daarna kan gekeken worden binnen welke regeling(en) of voorziening(en) de gewenste ondersteuning geboden kan worden. Het gaat dan niet primair om een al vooraf gedefinieerd aanbod aan de cliënt te doen, maar om datgene te bieden dat nodig is om de beperkingen die de cliënt heeft te compenseren, zodat volwaardige participatie mogelijk wordt.</p>	CG-Raad
<p>Ook de ontwikkelingen op het gebied van de arbeidsmarkt werken versnippering en systeemdenken in de hand. Het onderscheid naar uitkeringsachtergrond dat bepalend is voor de voorziening waarvan een werkzoekende gebruik kan maken, staat haaks op het redeneren vanuit cliëntperspectief. Een WWB-client kan dezelfde ondersteuningsbehoefte hebben als een UWV-client, maar het beschikbare aanbod en de bijbehorende plichten zijn zeer afwijkend. Het kabinet werkt extra versnippering in de hand. Zo is onlangs voorgesteld om de toegang tot de Wsw te ontzeggen aan Wajong-gerechtigden van een sociale werkplaats. Dit terwijl de beleidsrichting in de sociale werkvoorziening juist gericht is op het zo veel mogelijk buiten de beschutte omgeving aan het werk helpen van Wsw-geïndiceerden. De Wsw zou dus juist bij uitstek het instrument moeten zijn om deze groep Wajonggerechtigden op de arbeidsmarkt te laten instromen. Ook op het terrein van arbeid is een integrale, eenduidige indicatie van de ondersteuningsbehoefte noodzakelijk om te komen tot een gerichte en passende compensatie van de aanwezige beperkingen.</p>	CG-Raad
<p>Samengevat moet de cliënt en zijn ondersteuningsbehoefte het uitgangspunt zijn.</p>	CG-Raad
<p>Bij het komen tot een goede inventarisatie van de ondersteuningsbehoefte is een indicatie nodig die uitgaat van het perspectief van de client, alle levensterreinen overstijgt en binnen alle regelingen en voorzieningen kan worden toegepast. Een systematiek op basis van de ICF-classificatie lijkt daarvoor de beste weg. Wij adviseren om de optie van doorontwikkeling c.q. nader onderzoek naar de praktische toepassingsmogelijkheden van deze systematiek gericht in uw advies te betrekken.</p>	CG-Raad
<p>60% van de mensen met autisme die op een enquête van de NVA reageerden, heeft behoefte aan zorg die nu niet wordt verkregen. Het meest genoemd worden: hulp bij het aanleren van (sociale) vaardigheden, praktische hulp en leren plannen en structureren.</p>	NVA
<p>Een derde van de ouders huurt zichzelf in met het PGB. Uit toelichtingen blijkt dat deze keuze nogal eens voortkomt uit gebrek aan geschikte zorg in de omgeving. Het is dus een uit nood geboren keuze, bijvoorbeeld ter overbrugging van een periode totdat het kind in een geschikte behandelsetting voor jeugd met autisme geplaatst kan worden (wachtljsten hiervoor zijn vaak 1 à 2 jaar of nog langer).</p>	NVA

Zorg en ondersteuning is beschikbaar, maar vaak niet op maat en onvoldoende aanwezig voor allen die daaraan behoefte hebben (op alle terreinen: zorg, onderwijs, arbeid/arbeidstoeleiding/dagbesteding etc.). Onderzoek richt zich slechts op aantallen gebruikers. Er is nog weinig bekend over de kwaliteit van de geboden zorg, het onderwijs en begeleiding aan personen met autisme. Veel professionals en andere betrokkenen hebben onvoldoende kennis en deskundigheid over autisme.	NVA
3 Samenwerking	
<i>Tussen domeinen</i>	
In het onderwijs worden sommige kinderen te laat doorverwezen naar de jeugd-ggz of naar de zorg voor lvg'ers. Het is van belang in een eerder stadium te diagnosticeren. Aangezien de school vaak de problemen als eerste signaleert, hebben de leerkrachten een belangrijke taak bij het inschakelen van expertise. GGZ Nederland constateert wel dat scholen steeds vaker een beroep doen op de deskundigheid van de ggz, bijvoorbeeld in ZAT's en voor scholing van het personeel.	GGZ Nederland
GGZ Nederland staat ervoor open om trainingen te geven aan arboartsen, werkbegeleiders en managers over hoe om te gaan met psychische stoornissen.	GGZ Nederland
<i>Good practice:</i> Een voorbeeld van een begeleidingstraject: om te stimuleren dat jongeren met een beperking aan het werk gaan, worden in de regio Midden-Holland jongeren die de school voor praktijkonderwijs verlaten, besproken in een gezamenlijk overleg van school, MEE en het UWV. Voor jongeren waarvan verwacht wordt dat die moeite zullen hebben om werk te vinden, wordt in overleg met de jongere een begeleidingsplan opgesteld. Afhankelijk van de problematiek nemen school, MEE of het UWV het voortouw bij de uitvoering van dit plan. Hiermee wordt bereikt dat meer dan 80% van de schoolverlaters van het Praktijkonderwijs in Midden-Holland terecht komt in een reguliere, betaalde baan, vaak met begeleiding.	MEE Nederland
<i>Binnen domeinen</i>	
In de regelgeving zijn de taken van verschillende partijen met betrekking tot de indicatiestelling helder. In de uitvoering/samenwerking is wellicht verbetering haalbaar. Te denken valt hierbij aan voortgaande implementatie van het Kader Integraal Indiceren.	CIZ
De splitsing in de hulpverlening op 18 ^{de} levensjaar heeft een verhoogd risico op uitval, omdat de relatie met de jeugdhulpverlener stopt. Over het algemeen valt er veel te verbeteren in de overgang van jeugdzorg naar maatschappelijke opvang, in dossiers en aanwezige kennis.	Federatie Opvang
<i>Versterken 'participatie' in domeinen zorg en onderwijs</i>	
<i>Onderwijs</i>	
Onderwijs moet meer mogelijkheden krijgen tot het bieden van 'nazorg', 'begeleiding na de schoolse periode' – het UWV moet meer mogelijkheden krijgen om binnen de schooltijd al begeleidingswerkzaamheden te verrichten en de werkgevers zullen meer inzicht in het onderwijstraject en de mogelijkheden van de jongeren moeten krijgen.	WEC-Raad
Op het terrein van onderwijs kan een betere indicatie en een daarop toegespitste compensatie van de beperkingen, de realisatie van passend onderwijs bevorderen. Arbeidsperspectieven vanuit het speciaal onderwijs zijn geringer dan vanuit het	CG-Raad

regulier onderwijs. Waar mogelijk moet dus regulier onderwijs geboden worden.	
Leren accepteren dat je minder in staat bent om te leren en je toekomstverwachting daarop af te stemmen is geen gemakkelijke opgave voor lvg. Acceptatie van de eigen beperking is belangrijk omdat het de weg vrijmaakt om eigen talenten en competenties te ontwikkelen. In het onderwijs verdient dit thema meer de aandacht.	Platform VG
Verleng <i>begeleide stagemogelijkheden</i> die doorlopen tot 23-jarige leeftijd. De overgang van school naar begeleide stage gaat soepel. Nu gaan deze jongeren over het algemeen tot 20 jaar naar vso, zonder een stage-/baangarantie. Veel vso-scholen richten zich op arbeidsmatige dagbesteding, uit ervaring dat begeleid werken en stage erg moeilijk te realiseren is. Praktijkonderwijs streeft naar minimaal één stage bij uitstroom.	Platform VG
Binnen het beroepsonderwijs (en vso) is het noodzakelijk deelcertificaten te ontwikkelen.	Platform VG
De participatie op de arbeidsmarkt van jongeren met een beperking wordt bevorderd door jongeren zo veel mogelijk in de gelegenheid te stellen <i>regulier onderwijs</i> te volgen; gewoon als het kan en speciaal als het moet. Het onderwijs moet zodanig ingericht zijn dat jongeren de school verlaten met een <i>kwalificatie</i> , waarmee zij aan de slag kunnen op de arbeidsmarkt.	MEE Nederland
Er zijn scholen die jongeren met gedragsstoornissen heel actief voorbereiden op werk na de schooltijd. Maar wij vernemen ook vaak dat de focus van scholen op werk amper aanwezig is. Dat laatste heeft vanzelfsprekend een nadelige invloed op de bereidheid van de jongeren om aan het werk te gaan en op hun vertrouwen in hun mogelijkheden om werk te vinden en te houden. Hier zien wij mogelijkheden voor verbetering.	Boaborea
Onzes inziens is de onduidelijkheid het grootst wanneer de jongere op stage gaat. De stagecoach van de school focust zich op het opleidingsdeel, terwijl juist het wennen aan werk essentieel is in dit deel van de opleiding. Een professionele jobcoach kan een belangrijke bijdrage leveren in het coachen van de jongere op werknemersvaardigheden, contacten met collega's en de werkgever. Er start op dit moment een pilot met een jobcoach tijdens de stage. We zijn erg benieuwd naar de resultaten hiervan.	Boaborea
Ten aanzien van arbeid voor deze doelgroep merken wij hoe belangrijk het is dat scholen investeren in een goede toeleiding naar (betaalde) arbeid. Dat vermindert het beroep op de AWBZ als vangnet en kan voorkomen dat jongeren te vroeg in het stelsel van onbetaald werk terecht komen.	CIZ
<i>Over zwerfjongeren:</i> Er is meer flexibiliteit in onderwijs qua instroom in het onderwijs nodig; de jongeren moeten ieder moment kunnen beginnen met de juiste opleiding.	Federatie Opvang
<i>Zorg</i>	
De professionals hebben instrumenten nodig (bijv. om de financiële ruimte van de jongere te vergroten en perspectief in schuldenproblematiek aan te kunnen brengen, en voor een juiste diagnostiek t.b.v. leren en werken) om het vertrouwen van de jongeren te winnen in een vruchtbare samenwerking.	Federatie Opvang
4 Positie van de professionals	
Professional hebben een integrale visie nodig. Inzet van ggz-deskundigheid in scholen, inzet van arbeidsdeskundigen in de scholen, inzet van jobcoaches vanuit de scholen in het arbeidsveld, inzet van coaching in het gehele transitieproces, etc. 'Over de muren kijken' van de eigen professie, flexibel inzetten van de eigen specifieke expertise en binnen een team van deskundigen integraal zoeken naar	

de optimale aanpak, om zich uiteindelijk te scharen achter de aanstelling van een centrale coach met 'doorzettingsmacht'.	WEC-Raad
5 Noodzaak van systeemverbeteringen	
<i>Ontkokering</i>	
Er is sprake van een te strakke regelgeving. Als je zorg geïntegreerd aanbiedt, moet je ook over je eigen verantwoordelijkheidsgrenzen heen kunnen stappen om te voorkomen dat er gaten vallen. (Bijv: Strikt genomen passen activiteiten die gericht zijn op maatschappelijke participatie niet in het kader van de Zorgverzekeringswet; terwijl het voor deze groep een integraal onderdeel van de behandeling moet zijn en ook specialistische kennis vereist. Daarin zitten ook elementen van re-integratie, trajectbegeleiding, hulp bij de juiste opleidings- en beroepskeuze en toeleiding naar werk. Dit is niet de primaire taakstelling van de ggz, die vooral gedefinieerd wordt op basis van de afspraken Zorgverzekeringswet en AWBZ (en WMO en justitiële zorg)).	GGZ Nederland
De doelgroep vraagt om een integrale en interdisciplinaire aanpak. Tot op heden leiden de overgangen en scharnierpunten tussen de diverse disciplines, regelgevingen en departementen tot problemen.	WEC-Raad
Onderwijs, zorg, begeleiding/ondersteuning en arbeid dienen zo natuurlijk mogelijk in elkaar over te lopen zonder belemmerende 'gebiedskwesties' en de jongere zal <i>eenduidig en gedurig</i> ondersteund moeten worden bij dit <i>'transitieproces'</i> .	WEC-Raad
Oplossingen liggen niet in het al bij voorbaat herschikken en herdefiniëren van wetten en verantwoordelijkheden. Er is veel te winnen met een goede samenwerking in de frontoffice (één loket) en vooral één regeling- of voorzieningenoverstijgende indicatie vanuit het perspectief van de client.	CG-Raad
Daar komt nog bij dat ondersteuning door indicatieorganen wordt toegewezen op basis van een beperking en niet op basis van de ondersteuningsbehoefte. Van daaruit wordt beredeneerd dat een lichte beperking een lichte of geen ondersteuningsbehoefte betekent. Deze redenering gaat vaak niet op. Juist jongeren met een lichte beperking kunnen met de juiste ondersteuning maatschappelijk prima participeren, maar dan moet die ondersteuning wel op het juiste moment worden geboden. Wordt die niet geboden, dan is het risico op uitval en probleemgedrag (overlast, criminaliteit) groot, zoals uit de praktijk blijkt. Een oplossing voor bovenstaand probleem zou een grootscheepse stelselherziening zijn, zodat de jongere daadwerkelijk centraal staat en niet de verschillende stelsels en verantwoordelijke overheden. Dat is natuurlijk niet realistisch en voor welk organisatiemodel ook wordt gekozen: jongeren die behoefte hebben aan een integrale aanpak worden altijd geconfronteerd met problematische breukvlakken. Daarom is het beter om in te zetten op een hulpstructuur die jongeren helpt bij het organiseren van de noodzakelijke ondersteuning op maat.	MEE Nederland
Een meer eenduidige en integrale indicatiestelling zal bijdragen aan de uiteindelijke bepaling van de juiste begeleiding en ondersteuning en geldt dus als een belangrijke randvoorwaarde.	MEE Nederland
<i>Regie</i>	
De verantwoordelijkheden van de diverse partijen binnen het systeem van onderwijs, zorg, (jeugd)beleid en maatschappelijke ondersteuning zijn onvoldoende onderscheiden en helder. Vooral aan coördinatie ontbreekt het. In het streven naar 'één loket' zien we meerdere 'één loketten' ontstaan, het 'stapelen' van budgetten	WEC-Raad

levert de jongeren en ouders veel problemen op (bijvoorbeeld LGF, AWBZ, WMO, Jeugdzorg) en de ene centrale 'coach', die hen door dit 'woud' heen loodst, ontbreekt nog steeds.	
De centrale coach die <i>gedurig</i> begeleidt moet <i>doorzettingsmacht</i> hebben.	WEC-Raad
Deze samenwerking komt nu nog te weinig van de grond, omdat instellingen uiteindelijk toch de neiging hebben om hun <i>eigen terrein</i> af te bakenen. Dit wordt versterkt door de invoering van <i>de marktwerking</i> . Hierdoor wordt een directeur/bestuurder gedwongen primair het belang van zijn eigen organisatie te dienen en pas in tweede instantie te werken aan voor de doelgroep zinvolle samenwerkingsverbanden. Er moet een context worden gecreëerd waarin samenwerking wordt beloond. Een goed ketenbeheer is een noodzakelijke voorwaarde voor het voorkomen van 'maatschappelijke uitval' van deze jongeren en een onnodig langdurig beroep op voorzieningen. Er moet een partij zijn die verantwoordelijk is voor dat ketenbeheer en die daarvoor ook wordt toegerust met verantwoordelijkheden, bevoegdheden en middelen en door andere partijen in die <i>verantwoordelijkheid</i> wordt erkend.	MEE Nederland
De gewenst integrale aanpak vaart wel bij een centrale <i>regie</i> .	MEE Nederland
Het is aanbevelenswaardig wanneer het advies van de SER de jarenlange patstelling tussen Rijk, provincie en gemeenten analyseert. Het advies dient vervolgens oplossingen te bieden om deze patstelling te doorbreken. Het doel is dat een duidelijke regie en coördinatie voor de zwerfjongerenproblematiek tot stand komt, evenals een sluitende keten voor deze groep. De FO beveelt een masterplan aan voor de aanpak van de zwerfjongerenproblematiek vanuit het Rijk, vergelijkbaar met het plan van aanpak MO tussen Rijk en G4.	Federatie Opvang
Coördinatie van zwerfjongerenproblematiek hangt tussen provincie (Jeugdzorg) en centrumgemeente (Maatschappelijke Opvang). De coördinatie moet bij één partij belegd worden; meest voor hand liggend is bij de centrumgemeente. De centrumgemeenten moeten ook de coördinatie met de regiogemeenten meer ter hand nemen.	Federatie Opvang
<i>Perverse prikkels</i>	
'Wachlijsten leveren continuïteit en geld op': In het systeem van de doeluitkeringen worden provincies met wachtlijsten bij zorgaanbieder en/of BJZ 'de facto' beloond. Zij krijgen de extra vrijgekomen middelen of in ieder geval een aanzienlijk deel hiervan, om de wachtlijst weg te werken. Een bepaalde omvang van de wachtlijst is daarmee lucratief.	Rentray
'Beloning op basis van bezetting i.p.v. prestatie/doelgroep': De financiering van de jeugdzorg is gericht op aantallen. Van de zorgaanbieder wordt niet geëist dat de juiste doelgroep is opgenomen of dat er resultaten worden geboekt. Er zijn geen uniforme uitstroomcriteria op basis waarvan resultaat op het moment van uitstroom (en een bepaalde periode daarna) te meten valt. Voor de residentiële instellingen komt daar nog bij dat leegstand negatieve financiële consequenties heeft. Zorgaanbieders hebben dus belang bij een volle instelling en een (hanteerbare) wachtlijst. Jongeren worden te lang binnengehouden.	Rentray
'Aanbodgericht indiceren': Er wordt nog steeds aanbodgericht geïndiceerd. Waar er plek is, wordt geplaatst. Zo komen er veel jongeren op het verkeerde bed of uiteindelijk in een grotere crisis, waardoor zwaardere (gesloten) zorg ingezet moet worden. Voor de zorgaanbieder is een verkeerd bezet bed weliswaar inhoudelijk lastig, maar niet spannend vanuit de bedrijfsvoering, omdat een bezet bed een betaald bed is. Omdat uitstroom naar andere voorzieningen vanwege de wachtlijsten daar niet mogelijk is, houden de wachtlijsten elkaar in stand.	Rentray
'Geldgericht indiceren': wanneer er in de ggz of lvg middelen te vinden zijn die er niet zijn in de reguliere jeugdzorg, dan wordt het handig om een jeugdzorgcasus om	Rentray

te zetten naar de ggz of lvg. Als de geldkraan ergens wordt geknepen, wordt bovendien elders een combinatie geld-indicatie gezocht waarmee de jongere alsnog zo optimaal mogelijk kan worden geholpen. Het waterbedeffect tussen de verschillende sectoren is een fenomeen op zich en de enige oplossing is een integrale aanpak.	
'Gedetailleerd indiceren': Gedetailleerde indicatiebesluiten beperken de zorgaanbieder in de behandelmogelijkheden. Op dit gebied zijn er verbeteringen merkbaar, zoals onder andere in de provincies Gelderland en Overijssel, waar de rol van BJZ opschuift van zorgtoewijzing naar zorgbemiddeling. Het is aan de aanbieder om met de cliënt een behandeltraject op maat samen te stellen. Door inhoud, duur en zwaarte van de zorg het 'probleem' van de zorgaanbieder te maken, wordt de zorgaanbieder gestimuleerd om zijn ketenpartners op te zoeken.	Rentray
'Bewezen effectieve interventies': Wellicht lijkt het merkwaardig om 'effectieve interventies' als prikkel te benaderen. Echter: bewezen effectieve interventies gaan vaak over enkelvoudige problematiek, die vaker voorkomt. Voor enkelvoudige angststoornissen of depressies hebben we een goed werkend aanbod ontwikkeld en een bijbehorende passende financiering. De meeste jongeren die een risico lopen niet in de samenleving te participeren, hebben echter last van meervoudige problematiek. Het feit dat financiering steeds meer gericht is op 'bewezen interventies', maakt dat er voor steeds meer jongeren met meervoudige problemen geen integraal aanbod meer is; laat staan dat een 'trajectbenadering' financiële ondersteuning krijgt.	Rentray
'Marktwerking': Het stimuleren van marktwerking in de zorg staat samenwerking in de weg. Juist bij jongeren en in het bijzonder bij jongeren met meervoudige problematiek is er behoefte aan zorg vanuit verschillende disciplines/aanbieders. Door marktwerking zien instellingen echter elkaar als concurrent en staat de hulpvraag van de jongere niet centraal. Dat, gecombineerd met de schaarse middelen, maakt dat vele residentiële voorzieningen hun werk op de rand van verantwoorde zorg (moeten) doen – anders verliezen ze de aanbesteding. We hebben bij de thuiszorg allemaal kunnen zien waar dat toe kan leiden.	Rentray
Jongeren met een arbeidsongeschiktheidsuitkering (meestal Wajong) komen in aanmerking voor ondersteuning bij het vinden van en behouden van werk. Voor jongeren die geen arbeidshandicap hebben, zijn die mogelijkheden er niet of nauwelijks. Om aanspraak te maken op ondersteuning is het 'medicaliseren' dus noodzakelijk. Dit lijkt een perverse prikkel!	Boaborea
<i>Voorgestelde prikkels</i>	
'Premie op leegstand': Op dit moment is er een premie op 100% bezetting van instellingen. In de praktijk zitten ze altijd vol en hebben ze wachtlijsten. Het zou aardig zijn om eens te experimenteren met een premie op bijvoorbeeld 10% leegstand zonder wachtlijst. De zorgaanbieder krijgt dan belang bij een vlotte doorstroming. Het risico op te snel doorstromen kan worden ondervangen door de 'Trajectverantwoordelijkheid'-prikkel.	Rentray
'Trajectverantwoordelijkheid': De eerste instelling die de verantwoordelijkheid accepteert voor de behandeling van een jongere, zou verantwoordelijk moeten zijn voor het behandeltraject – totdat een jongere bijvoorbeeld een half jaar stabiel in de samenleving functioneert. De zorgaanbieder krijgt daarmee belang bij een goede samenwerking met ketenpartners en zal (het organiseren van) nazorg, onderwijs en arbeidstoeleiding als zijn verantwoordelijkheid gaan zien. Tevens zal er kritisch gekeken worden naar welke problematiek de zorgaanbieder wel of niet aankan. De winst is dat het mislukken van een behandeling of een verkeerde indicatie niet langer het probleem van BJZ is.	
'Werken vanuit handelingsgerichte diagnostiek': Bij de handelingsgerichte diagnostiek wordt niet alleen gezocht naar een verklaring van de afwijkende ontwikkeling,	Rentray

<p>maar wordt ook gekeken welke interventies kans van slagen hebben om een ontwikkeling in positieve zin om te buigen. De kosten gaan voor de baten uit; het onderzoek kost geld, maar de behandelingen worden maatwerk, specifiek gericht op (het verkleinen van het risico dat jongeren niet) participeren in de samenleving.</p>	Rentray
<p>'Hoofdaannameplicht en opnameplicht': In elke regio kunnen voor de 'moeilijk plaatsbaren' hoofdaannameplicht worden aangewezen. Dezen hebben opnameplicht en trajectverantwoordelijkheid.</p>	Rentray
<p>'Horizontale coalities': De door Rentray voorgestelde prikkels zijn randvoorwaarden die erop gericht zijn horizontale coalities beter mogelijk te maken.</p>	Rentray
<p>Er zijn weinig (financiële) prikkels voor zorgaanbieders om de overgang van AWBZ (arbeidsmatige) dagbesteding naar betaalde arbeid voor cliënten te stimuleren.</p>	Rentray
<i>Bureaucratie</i>	
<p>Of een jongere met een ontwikkelingsstoornis en/of gedragsprobleem nu deel uitmaakt van een probleemgezin of niet, in alle gevallen is voor een succesvolle toeleiding naar de arbeidsmarkt een integrale aanpak noodzakelijk. De verschillende levensgebieden grijpen immers op elkaar in en beïnvloeden elkaar. Als het sociale netwerk van iemand op orde is, dan voelt iemand zich ook beter op school of op het werk en andersom geldt dat ook. Om die integrale aanpak te realiseren, hebben zij behoefte aan ondersteuning. Wij hebben onze wereld immers heel ingewikkeld georganiseerd in stelsels en systemen met verschillende regels en toegangen. Jongeren met een beperking zijn meestal aangewezen op ondersteuning vanuit verschillende van die stelsels en systemen zoals de Wmo, AWBZ, jeugdzorg, Wajong, (speciaal) onderwijs, enz. Het organiseren daarvan is een kunst. Als de ouders in staat zijn de verschillende voorzieningen rond hun kind te organiseren dan is dat natuurlijk het beste. Maar als hogeropgeleide, vaak al overbelaste, ouders door de bomen het bos al niet meer zien, wat dan te denken van lageropgeleide, allochtone ouders en/of ouders met een beperking die vaak laaggeletterd zijn. Als de benodigde ondersteuning geregeld is, doet zich een volgend probleem voor: het gebrek aan daadwerkelijke samenwerking tussen de verschillende uitvoerende instellingen, die bij de jongeren betrokken zijn.</p>	MEE Nederland
<p>Wegnemen van belemmeringen vanuit bureaucratie; voor de bedoelde jongeren gelden verschillende regimes met verschillende hoofdverantwoordelijken, die <i>wisselende leeftijds categorieën</i> en ook <i>IQ-grenzen</i> hanteren, met als grootste bezwaar dat hierdoor toch nog mensen tussen wal en schip kunnen raken.</p> <p>Een voorbeeld daarvan: voor het verkrijgen van de grondslag VG voor de indicatiestelling door het CIZ is een IQ-bepaling noodzakelijk. Het is echter niet geregeld <i>welke instelling verantwoordelijk</i> is voor de IQ-bepaling, waardoor er naar elkaar gewezen wordt en de hulp, ondersteuning en zorg achterwege blijft of op z'n minst vertraagd wordt.</p> <p>In z'n algemeenheid is het aanvragen van voorzieningen en regelingen vrij ingewikkeld voor mensen met een licht verstandelijke beperking. Zij zijn vaak niet in staat binnen de gestelde termijnen de benodigde informatie te verstrekken. Hierdoor maken zij dikwijls geen gebruik van deze voorzieningen.</p>	MEE Nederland
<p>De nieuwe Wet investeren in jongeren (WIJ) verlangt van de (zwerf)jongeren en dakloze tienermoeders eerst een leerwerkeraanbod te accepteren, voordat een inkomensvoorziening volgt. Dit is de verkeerde volgorde voor dakloze jongeren: eerst is een stabiele thuisbasis nodig, voordat de jongere aan het werk of naar school kan. En er zijn financiën nodig om een crisisopvang of begeleid-wonen-voorziening binnen te komen en het verblijf te kunnen bekostigen.</p> <p>De aanpak van schulden ziet er vanwege de lage afloscapaciteit voor de jongeren</p>	Federatie Opvang

hopeloos uit. Hier kan een financiële incentive voor het behalen van een opleiding of het vasthouden van een (leer)baan perspectief bieden in het oplossen van de schuldenproblematiek. Na deze basisvoorwaarden gerealiseerd te hebben, kan in het begeleidingstraject daadwerkelijk begonnen worden met participatie. Op het terrein van re-integratie is er behoefte aan meer regulier werk inclusief werkbegeleiding; er dienen korte lijnen tussen de diverse begeleiders te zijn.	
Door de verschillende financieringsstromen zijn er even zovele verschillende verantwoordingsystemen.	Federatie Opvang
<i>Financiering</i>	
Al eerder refereerde ik aan het beleid van staatssecretaris Albayrak inzake de JJI's. Zij geeft nu bovenop de onderwijsmiddelen 1000 euro per jongere om praktijkgericht onderwijs mogelijk te maken. Het is merkwaardig dat je daarvoor als jongere eerst in een JJI moet zitten.	Rentray
Daar waar gedragsproblemen vaak het beste kunnen worden aangepakt wanneer jongeren de kans krijgen al werkend een vak te leren, moeten de vso-scholen het doen met middelen die afgeleid zijn van het primaire onderwijs.	Rentray
In een aantal opzichten is Leerlinggebonden Financiering (LGF) een regeling die zijn doel voorbijschiet. Een groot deel van het bedrag dat voor zorg bedoeld is, gaat naar het administreren van deze zorg. Daarnaast is er sprake van gedwongen winkelnering bij de REC's. In sommige gevallen zou een mbo-instelling efficiënter zorg in kunnen kopen wanneer dit niet zo zou zijn. Dan zijn er ook nog jongeren die net niet aan alle indicatiecriteria voldoen of jongeren die weigeren een LGF aan te vragen. Deze jongeren zijn aangewezen op de reguliere zorgstructuur van het mbo.	MBO Raad
Zowel qua begeleiding als qua budgettering zou een meer integrale benadering, wellicht via een 'participatiebudget', de voorkeur verdienen, waarbij het gedurig en centraal begeleiden van de jongere in dit transitieproces essentieel is.	Convenant Autisme
Financiers zouden minder strak moeten zijn in de toepassing van de regelgeving en meer investeren in geïntegreerde zorgprogramma's en ketenfinanciering.	GGZ Nederland
Een zorgelijk punt is ook dat de preventieve aanpak van de ggz (bijvoorbeeld cursussen voor kinderen die ouders hebben met psychiatrische en/of verslavingsproblemen) uit het verzekerd pakket dreigt te vallen nu het CVZ dat heeft geadviseerd. Deze kinderen hebben een verhoogd risico om zelf problemen te ontwikkelen.	GGZ Nederland
Ondanks samenwerkingsacties blijven er moeilijk overbrugbare belemmeringen door verschillen in financiering, regelgeving, aanwending budgetten, indicaties, e.d. Er is nog steeds geen sprake van <i>integraal indiceren</i> en de mogelijkheid van het <i>integraal aanwenden van budgetten</i> door jongeren en hun ouders.	WEC-Raad
De LGF (het rugzakje) biedt lang niet altijd een oplossing. De inhoud van het rugzakje is gestandaardiseerd en niet toegespitst op de situatie van de betreffende leerling. Door meer inzicht in de ondersteuningsbehoefte van de leerling en een evenredige vergoeding daarvoor, kan de weerstand die leerlingen en hun ouders ervaren wanneer de leerling met een beperking naar het reguliere onderwijs wil, worden ingeperkt.	CG-Raad
Maak regelingen conform aan studiefinanciering. Voor LVG eindigt de formele schoolloopbaan na het verlaten van het voortgezet onderwijs. Verlengde stage, deelcertificaten op ROC vallen nu niet onder financieringsregelingen voor deze groep. De vertraagde ontwikkeling vraagt om een aangepaste regeling.	Platform VG
Overweeg de verschillende geldstromen AWBZ, WSW, Onderwijs, Wajong waar deze groep mee te maken heeft. Nu krijgen jongeren (en hun ouders/vertegenwoordigers) te maken met verschillende instanties en hun eigen regels en geldstromen (onderwijs kent geen persoonsgebonden bekostiging in tegenstelling tot AWBZ). Daarbij valt te denken aan de uitwerking van een participatiebudget: vervanging van de bestaande	Platform VG

regelingen om het traject naar werk en het leren regelen van een eigenleven eenduidig te ondersteunen.	
Voor jongeren die toch uitvallen, moeten structurele voorzieningen komen waar zij alsnog zodanig worden toegerust dat zij een duurzame plek op de arbeidsmarkt kunnen veroveren. Er zijn veel van dit soort projecten. Ze zijn echter <i>zelden structureel</i> en dat is een groot probleem.	MEE Nederland
Naast kortdurende ondersteuning wil MEE meer mogelijkheden om ook meer intensieve, langdurige begeleidingstrajecten uit te kunnen voeren. Die vraag neemt toe. Daarnaast moet de cliëntondersteuning niet afhankelijk zijn van de diversiteit van de financieringssystematiek die op onderdelen gericht is en niet op de gehele keten.	MEE Nederland
De financiering voor de zwerfjongerenproblematiek komt vanuit diverse bronnen: provinciale Jeugdzorg, gemeentelijke Maatschappelijke Opvang en Zorgkantoor voor AWBZ-zorg. Het is wenselijk dat deze financieringsstromen onder gezamenlijke regie vanuit één coördinatiepunt afgestemd en ingezet worden, opdat specifieke jongerenzorg, ter ondersteuning van de overgang van bevoogding naar volwassen zelfstandigheid, ontwikkeld kan worden.	Federatie Opvang
8 Mogelijkheden tot en voorwaarden voor participatie	
Meer erkenning/kennis van beperkingen zodat collega's van de jongere met stoornis daar rekening mee kunnen houden	Combiwel
Autisme vraagt om een aantal specifieke ondersteuningsitems, die bij de daginvulling van groot belang zijn: behoefte aan structuur, voorspelbaarheid, concreetheid, regelmaat, afwisseling rust en activiteit, veiligheid, gevarieerdheid; deze items gelden eveneens voor arbeids-, onderwijs- en woonsettingen.	Convenant Autisme
Aanbevelingen voor een arbeidsplek voor jongeren met autisme: (i) geen groot beroep doen op sociale vaardigheden, (ii) geen hoge eisen stellen op het gebied van communicatie, (iii) rekening houden met sensorische gevoeligheid en mogelijke gedragsproblematiek, (iv) rekening houden met cognitieve mogelijkheden en feitelijke praktische bruikbaarheid ervan, (v) uitgaan van de interesse van de persoon, (vi) de mate van veranderingen beperkt houden, (vii) werken met een arbeidscontract ondersteund door een coach behoort het sluitstuk te zijn van de beoogde aanpak.	Convenant Autisme
Jongeren met gedrags- en ontwikkelingsstoornissen kunnen met effectieve <i>begeleiding</i> op een succesvolle manier participeren mits voldaan wordt aan: (i) maximaal gebruikmaken van 'het kennen van de jongere', (ii) eenduidige en vooral gedurige begeleiding 'door alle instanties, regelingen, etc. heen', (iii) het voorzien van deze coaching van de nodige 'doorzettingsmacht', (iv) het verhelderen van 'het beeld van deze jongeren' bij werkgevers, (v) een intensieve samenwerking/afstemming bij het 'transitieproces' van onderwijs, zorg, begeleiding, arbeidsbemiddeling en arbeidsveld en (vi) een eenduidige mogelijkheid tot inzetten van middelen via bijvoorbeeld een breed inzetbaar 'participatiebudget', toe te kennen bij één loket op één locatie.	WEC-Raad
Belemmeringen voor autisten zijn: (i) het ontbreken van begrip voor beperkingen (informatieverwerking gaat moeizamer, problemen in communicatie), (ii) het ontbreken van bereidheid om aanpassingen te treffen (fysiek en organisatorisch) en (iii) onmogelijkheid om het te verrichten werk in te delen naar de eigen behoefte. Mensen met autisme zijn niet in staat om dergelijke zaken zelf te regelen en hebben andere mensen nodig die hen daarin bijstaan.	NVA
Essentieel is dat de jongeren weer vertrouwensrelaties durven aan te gaan. Vele dakloze jongeren komen uit gebroken gezinnen met verstoorde (gewelds)relaties. Er zijn vaardigheden in de omgang met baas/leidinggevende nodig. De zwerfjongeren moeten als het ware nog 'leren werken'. De combinatie van wonen, leren en werken in begeleid-wonen-projecten als 'Take Off' en 'Kamers met Kansen' is uitermate zinnig.	Federatie Opvang

Daarnaast is vanwege de complexe problematiek op het terrein van leren en werken goede diagnostiek nodig. Regelmatig blijkt een lichte verstandelijke beperking nog niet in beeld gebracht te zijn. Gebrek aan screening vergroot het risico op voortdurend 'mislukken' in trajecten en daarmee op definitieve maatschappelijke uitval.	
<i>Coach</i>	
In verband met het chronische aspect van deze aandoeningen is het wenselijk om op het werk altijd een 'begeleidingslijntje' open te houden. Daar kan dan, afhankelijk van de situatie, een beroep op worden gedaan als er problemen ontstaan.	Balans
Na de zomer wordt een rapport gepresenteerd over samenwerking tussen leden van de MBO Raad, WEC-Raad en REA-instellingen. Eén van de voornaamste uitkomsten van dit rapport is dat om deze jongeren in de maatschappij en op de arbeidsmarkt te laten slagen, een transitiecoach zou moeten worden ingezet. De transitiecoach helpt de jongere bij het 'transitieproces' van onderwijs en zorg en begeleiding naar de arbeidsmarkt en beschikt over doorzettingsmacht.	MBO Raad
Mensen met autisme hebben in meer of mindere mate behoefte aan een levenslange begeleiding door een soort levenscoach, die op belangrijke levensmomenten langdurige terugval kan voorkomen en ervoor zorgt dat verdere medicalisering achterwege kan blijven. Bij transitieprocessen zoals van school naar werk of van het ouderlijk huis naar andere vormen van wonen, zal deze begeleiding absoluut noodzakelijk zijn en in intensiteit moeten toenemen.	Convenant Autisme
Het lukt slechts een klein percentage van de mensen met een licht verstandelijke beperking van een IQ tussen de 50 en 70 om via begeleid werken regulier werk te vinden. Veelal hebben deze mensen gedurende hun hele leven een vorm van jobcoaching nodig.	Platform VG
20% van de volwassenen met autisme heeft geen enkele vorm van dagbesteding. Slechts een kwart van hen heeft inkomsten uit arbeid als belangrijkste inkomstenbron. In onze enquête geeft 48% aan geen begeleiding te hebben gekregen bij het zoeken naar werk. Bovendien is van de mensen die wel ondersteuning hebben gehad, een kwart hierover ontevreden. Er is dus nog een wereld te winnen bij de begeleiding van mensen met autisme bij het zoeken naar werk.	NVA
Doordat autisme levenslang en levensbreed is, is bij het kiezen van de meest geschikte ondersteuning langdurige begeleiding van een 'coach/begeleider' (levenscoach) nodig.	NVA
De overgang van onderwijs naar de arbeidsmarkt moet voor een deel van de jongeren begeleid worden, bijvoorbeeld door een jobcoach, transitiecoach, mogelijk met de inzet van (de expertise van de) REA-instellingen of door samenwerking van het onderwijs met sociale partners.	VO-raad
In <i>transitieperiodes</i> (van basis- naar voortgezet onderwijs, van voortgezet onderwijs naar beroepsonderwijs, tijdens de puberteit of wanneer er iets ingrijpends gebeurt in hun leven, zoals het overlijden van een ouder of een scheiding, enz.) moeten jongeren terug kunnen vallen op een trajectbegeleider of casemanager, zoals een jobcoach.	MEE Nederland
Veel jongeren hebben ook na toetreding tot de arbeidsmarkt langduriger begeleiding nodig. Daarnaast betreft het een doelgroep van jongeren die, zoals boven beschreven, ook op andere levensgebieden (b.v. zelfstandig wonen) langdurig zijn aangewezen op zorg/begeleiding.	CIZ
Overige aanbevelingen	
<i>Onnodige medicalisering</i>	
'Onnodige medicalisering' wekt de suggestie dat het gaat om alledaagse problemen	Balans

die zij zelf op kunnen lossen i.p.v. een chronische aandoening die zorg behoeft om ernstiger problematiek te voorkomen.	
Wij zijn het met de minister eens dat voorkomen moet worden deze jongeren te veel in de 'maatschappelijke watten' te leggen. Dat is niet in hun belang en zou een onredelijk en onnodig beslag leggen op de collectieve middelen. Echter, door in beleidsnotities deze jongeren te verdenken van onnodige medicalisering doet hen onrecht aan. Daarmee komt deze doelgroep in een te negatief daglicht te staan, hetgeen niet overeenkomt met hun problematiek.	Balans
In Nederland verrichte studies laten zien dat de (grote) meerderheid van de kinderen/jongeren met psychiatrische of gedragsproblemen hiervoor <u>niet</u> behandeld wordt (bijv. Sytema e.a. 2006; Tick, e.a., 2008). Slechts één op de zes gezinnen met een kind met ernstige gedragsproblemen is in contact met een hulpverlenende instantie (Tick, 2008).	Trimbos
In de afgelopen tien jaar is er wel sprake van een stijging in zorggebruik (3,5% van de populatie in 1993 en 5,9% in 2003), maar deze stijging is met name veroorzaakt door gezinnen met relatief lichte problematiek. De toename in zorggebruik voor lichtere problematiek van kinderen/jongeren zouden wij in beginsel als een positieve ontwikkeling willen interpreteren, juist omdat het uitblijven van tijdige professionele hulp de kans op chroniciteit van de problemen verhoogt en dus op langere termijn bijdraagt tot meer hulpvraag en intensievere en duurdere vorm van zorggebruik.	Trimbos
De NVA neemt waar dat als het over mensen met autisme gaat, er niet zozeer sprake is van 'medicalisering', maar eerder van onvoldoende zorg en ondersteuning op maat. Wij willen benadrukken dat 'medicalisering' in enige vorm vaak noodzakelijk is, om tijdens de rest van het leven intensievere vormen van medicalisering (met name intramurale zorg) te voorkomen.	NVA
De term 'onnodig medicaliseren', die in de adviesaanvraag gebruikt wordt, behoeft enige nuancering: het benoemen van afwijkend gedrag – door betere signaleringsinstrumenten – als stoornis mag niet te snel onnodig medicaliseren genoemd worden. Terecht wordt opgemerkt dat de eisen van de samenleving en het onderwijs steeds hoger worden en dat een deel van de jeugd te maken heeft met een samenloop van diverse problemen. Inzetten op goede diagnostiek en een daarop aansluitend handelingsplan is een effectievere oplossing dan de toename in de groep jongeren bij wie het risico aanwezig is dat zij hun leven lang afhankelijk blijven van voorzieningen, te benoemen als 'onnodig medicaliseren'. Uiteraard wijst de VO-raad 'echt' onnodig medicaliseren van de hand, maar hier mag geen begripsverwarring ontstaan met de betere signalering en diagnostisering.	VO-raad
Er is nog steeds meer sprake van <i>onderbehandeling</i> dan van <i>onnodige medicalisering</i> (Tick, 2008).	Trimbos
Voor de doelgroep lvg-jongeren is de term 'onnodige medicalisering' niet altijd passend om de problematiek op meerdere terreinen te beschrijven. Soms is AWBZ-zorg in een vroeg stadium gericht op het voorkomen van ernstiger problematiek (en daarmee blijvende afhankelijkheid van zorg) op langere termijn, en kan daarmee voorwaardenscheppend zijn voor (arbeids)participatie. Daarnaast dient het CIZ altijd voorliggende voorzieningen (waaronder mogelijkheden op arbeid en school) af te wegen alvorens tot een AWBZ-indicatie te komen.	CIZ
'Onnodige medicalisering' is niet de juiste terminologie voor de zwerfjongeren; immers, toegankelijkheid tot passende zorg is zowel qua omvang als qua inhoud niet toereikend. Daarnaast blijkt uit zeer recent onderzoek van UMC St. Radboud dat dakloze meisjes en tienermoeders ernstige gezondheidsproblemen hebben. Bij zo'n 40% van de dakloze meiden springen in het oog: de (combinatie van) lichamelijke en psychische klachten, de relatief hoge percentages suïcidepogingen ooit en actueel, en het hoge	Federatie Opvang

(bijna) dagelijkse cannabisgebruik. Gerichte interventies om hun gezondheid te verbeteren zijn niet of nauwelijks voorhanden.	
<i>Geluiden dat er inderdaad onnodige medicalisering plaatsvindt</i>	
Terecht wordt er gewezen naar 'medicalisering': het stempel handicap raakt een jongere niet zomaar kwijt. Een belangrijk uitgangspunt voor deze jongere is dat zij er gewoon bij willen horen, waarbij de handicap ondergeschikt is.	Platform VG
Wij zien het door u gesignaleerde medicaliseren door school en omgeving ook en constateren dat werk nogal eens het sluitstuk is in de opleiding. Dat is jammer, want daardoor dreigen te veel jongeren tussen wal en schip te vallen.	Boaborea